༄༅། །འབྲུག་གི་སྤྱི་ཚོགས་དང་ རྩ་ཁྲིམས་ཅན་གྱི་
གོ་གནས་འཆང་མི་བཅས་ལ་
ཕུལ་བའི་སྙན་ཞུ།

Druk National Congress

Brief Report to the Hon'ble Members of the Bhutanese Parliament and Holders of Constitutional Post

༄ ལུགས་གཉིས་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་གཙོ་བོར་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་བའི་གཙུག་སྡེ་ལྷན་རྒྱས་གཞུང་ཚོགས་ཀྱི་བློན་པོ་དང་ རྩ་ཁྲིམས་ཅན་གྱི་གོ་གནས་འཆང་མི་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མི་བཅས་ཀྱི་སྙན་ལམ་དུ།

གུས་འབངས་ འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་པས་ བལ་ཡུལ་ནས་གསོལ་བ་འདེབས་དོན། དེང་དུས་ རང་རེའི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀའི་སྒོ་ནས་ དམངས་གཙོ་དང་འབྲེལ་བའི་ རྩོད་རྙོགས་དང་། གཞི་རྩེན་ཐོབ་དབང་(**Fundamental Rights**)། ཁྲིམས་ཞིབ་ལྷན་ཚོགས་(**Judiciary**)། རྒྱལ་གཞུང་རྩིས་ཞིབ་དབང་འཛིན་(**Royal Audit Authority**)། ངན་ལྷད་བཀག་སྡོམ་ལྷན་ཚོགས་(**Anti-Corruption Commission**)། ཆོས་ལྡན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ལས་སྙན་སྒྲོན་ཞིག་མ་ཞུ་ཐབས་དང་བྲལ་ཏེ་མདོར་བསྡུས་གཅིག་ཞུ་ན། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༨་ལོ་ནས་འགོ་བཟུང་ འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་པས་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་གཞུང་འདི་ དམངས་གཙོའི་རྩ་ཁྲིམས་ཅན་གྱི་རྒྱལ་བརྒྱུད་ཀྱི་གཞུང་ལ་བསྒྱུར་བཅོས་བྱ་དགོས་པ་དང་། རྒྱལ་པོ་མཆོག་རྩ་ཁྲིམས་ཅན་གྱི་རྒྱལ་པོར་བཞུགས་ཏེ། དམངས་གཙོ་དང་འབྲེལ་བའི་རྩ་ཁྲིམས་ཞིག་དགོས་ལུགས་ཀྱི་ དགོས་དོན་(**Demand**) བརྗོད་པ་ལྟར། འབྲུག་

གཞུང་གིས་ཀྱང་ རྩ་ཁྲིམས་ཟིན་བྲིས་ཞིག་བརྩམས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༢༠༠༥སྤྱི་ཟླ་༣པའི་སྤྱི་ཚེས་༢༨ལ་བཀྲམ་སྤེལ་གནང་བས་དེ་ལ་ འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་པས་དགའ་བསུ་དང་བཅས་པའི་ངོས་ལེན་ཞུ་བ་མ་ཚད་ དོན་ཚན་ཁ་ཤས་བསྒྱུར་བཅོས་བྱ་དགོས་པ་དང་ ཁ་ཤས་བྲིས་སྣོན་བྱ་དགོས་པའི་ བསམ་འཆར་**(Suggestion)** སོགས་ཟིན་བྲིས་བཏབ་ནས་ཞུ་བ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༢༠༠༥སྤྱི་ཟླ་༡༢པའི་ཚེས་༡༧ཀྱི་ཉིན་ ཤར་ཕྱོགས་ བཀྲ་ཤིས་གཡང་རྩེ་རྫོང་ཁག་ལ་ རྒྱལ་ཡོངས་དུས་ཆེན་ཐེངས་༥པའི་རྗེས་སྲུང་སྐབས། འབྲུག་རྒྱལ་བཞི་པ་འཇིགས་མེད་སེངྒེ་དབང་ཕྱུག་མཆོག་གིས་གསུང་ཆ་ཕབ་དུ། རང་རེའི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ལའང་ དབང་ཚད་ཕྱིར་སྤེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་ དམངས་གཙོའི་རིང་ལུགས་འདི། སྤྱི་ལོ་༢༠༠༨ལ་ འགོ་བཙུགས་གནང་རྒྱུར་གསུངས་པ་ལྟར་ སྤྱི་ལོ་༢༠༠༧ཀྱི་ལོར་ མི་སེར་དམངས་གཙོ་ཚོགས་པ་དང་ འབྲུག་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་གཉིས་ ཐོ་བཀོད་བྱེད་ཀྱང་། འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ཐོག་མར་ དམངས་གཙོའི་རིང་ལུགས་དགོས་དོན་བྱེད་པའི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་པ་འདི་ སྣང་མེད་དུ་བསྐྱུར་བ་མ་ཚད། འབྲུག་ནང་འཁོད་ཀྱི་ སྲིད་ཚོགས་གཞན་ རྡོ་ཀྲན་ པི་ཕྲུལས་ ཡུ་ནེ་ཀྲེཊ་ པ་ཊི་ **(Bhutan People’s United Party)** ཟེར་བ་དེའང་ བཙག་འཛུ་ལྷན་འཛིན་སྤྱི་ཁྱབ་དགོས་ཀུན་བཟང་དབང་འདུས་ཀྱིས་ ཐོ་བཀོད་ཀྱི་གནང་བ་མ་སྤྲོད་པར་ཆ་མེད་བཏང་བ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༢༠༠༨སྤྱི་ཟླ་༣པའི་ཚེས་༢༩འི་ཉིན་ ཐོ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ སྲིད་ཚོགས་

གཉིས་ལ་ མི་སེར་རྣམས་ཀྱིས་ཚོགས་རྒྱུན་བསྐྱར་ཆེ་ འབྲུག་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་དེ་བཙག་འཐུ་གྲུབ་སྟེ་ སྲིད་འཛིན་ འཇིགས་མེད་ཕྱིན་ལས་དེ་ འབྲུག་གི་བཙག་འཐུ་ཅན་གྱི་ སློན་ཆེན་གྱི་གནས་སུ་ཕེབས་པའི་ཐོག་མ་ཡིན།

དེ་ནས་ སྤྱི་ལོ་༢༠༠༨སྤྱི་ཟླ་༣པའི་ཚེས་༡༤ལ་ འབྲུག་གི་སྤྱི་ཚོགས་དང་པོའི་ཚོགས་ཐེངས་དང་པ་ཚོགས་ནས། སྤྱི་ལོ་༢༠༠༨སྤྱི་ཟླ་༥པའི་ཚེས་༡༤ལ་ རྩ་ཁྲིམས་ཞིན་བྲིས་ སྤྱི་ཚེས་༢༨-༣-༢༠༠༩ཅན་མ་དེ་ འབྲུག་གི་རྩ་ཁྲིམས་ཆེན་མོ་ལ་ཆ་འཛོག་གྲུབ་གནང་བ་ཡིན་ཀྱང་། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མི་རྣམས་ ཉི་གཡོག་ནང་ལས་དགོངས་ཞུ་མཛད་དེ་ སྲིད་ཚོགས་ཀྱི་གྲལ་གཏོགས་བྱེད་པས་ གཞུང་སྐྱོང་གི་ཕྱག་ལས་སོགས། དམངས་གཙོའི་ལམ་སྲོལ་ལྟར་དུ་བསྒྱུར་བཅོས་ཀྱི་རྩ་བ་ གཞི་རྟེན་ཐོབ་དབང་དང་། རང་དབང་(Freedom)སོགས་བསྒྱུར་བཅོས་བྱེད་མ་ཐུབ་པ་ལ་ལྷག་པར་དུ་གྲོང་གསེབ་ཀྱི་བླ་མ་ཆོས་པ་རྣམས་སྔར་ལས་ལྷག་པའི་དཀའ་ཚོགས་ཆོས་པའི་གྲལ་དུ་ཆོས་པའི་ཐོབ་ཐངས་མེད་པ་དང་། སྐྱ་སེར་གྱི་གྲལ་དུ་དེ་ཡི་ཐོབ་ཐངས་ ཚོགས་རྒྱུན་ཙམ་བཙུགས་པའི་ཐོབ་དབང་མེད་པ། ཆོས་མིན་བོན་མིན་ ར་མིན་ལུག་མིན་གྱི་གནས་སྟངས་སུ་བསྒྱུར། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མི་རྣམས་ མི་སེར་གྱི་རེ་འདོད་ལྟར་གང་ཡང་བྱེད་མ་ཐུབ་པའི་བར་ན་ལོ་ལྔའི་དུས་ཡུན་རྫོགས་ནས་སྤྱི་ཚོགས་དེ་རྩ་གྲོལ་བྱེད་དགོས་བྱུང་བ་ཡིན།

དེ་ནས་ སྤྱི་ལོ་༢༠༡༣གྱི་ལོར་ ཟླ་གྲན་ཀུན་མཉམ་པ་ཉི་དང་། འབྲུག་མཉམ་རུབ་ཚོགས་པ། འབྲུག་སྤྱིར་དབང་ཚོགས་པ་ཟེར་བའི་སྲིད་ཚོགས་གསར་པ་གསུམ་ཙམ་

འཐོན་རུང་།   ཧྲུ་ཀྲུན་ཀུན་མཉམ་པ་ཏྲི་འདི་འཐུས་མི་ཞིག་མ་ཚང་བར་བརྟེན་བསྐོ་འཛུགས་བྱེད་མི་འོས་པ་དང་།   འོས་བབས་ཅན་གྱི་སྲིད་ཚོགས་གཞན་གཉིས་པོ་འདི་ཡང་ འགོ་ཁྲིད་བཙག་འཐུའི་སྐབས་ཕམ་སོང་བས་འདེམས་ངོ་འགག་ཞུས་ མི་སེར་དམངས་གཙོ་ཚོགས་པའི་ནང་དུ་འཛུལ་བ་མ་ཚད།   འབྲུག་མཉམ་རུབ་ཚོགས་པའི་སྲིད་འཛིན་ རྡོ་རྗེ་ཆོས་སྒྲོན་དང་། སྲིད་འཛིན་འོག་མ་ འཇིགས་མེད་བཟང་པོ་གཉིས་ཀ་   རང་གི་ཁ་ཕན་དང་གོ་གནས་ལ་བལྟོས་ནས་   རང་གི་སྲིད་ཚོགས་བཞག་སྟེ། མི་སེར་དམངས་གཙོ་ཚོགས་པ་དང་མཉམ་བསྡོམས་བྱེད་དེ། སྤྱི་ལོ་༢༠༡༣སྤྱི་ཟླ་༧པའི་ཚེས་༡༣གྱི་   སྤྱིར་བཏང་བཙག་འཐུའི་སྐབས།   མི་སེར་དམངས་གཙོ་ཚོགས་པ་དེ་བཙག་འཐུ་གྲུབ་པས་ སྲིད་འཛིན་ ཚེ་རིང་སྟོབས་རྒྱས་ འབྲུག་གི་བཙག་འཐུ་ཅན་གྱི་ བློན་ཆེན་གཉིས་པའི་གནས་སུ་ཕེབས་ཏེ་ སྲིད་གཞུང་གསར་པ་དབུ་བརྙེས་ཤིང་སྤྱི་ཚོགས་གཉིས་པའི་   ཚོགས་ཐེངས་གསུམ་ཅམ་གནང་ཚར་རུང་།   སྲིད་ཀྱི་བསྒྱུར་བཅོས་གང་ཡང་བྱེད་མ་ཐུབ་པ་དེ་   མི་དབང་མཆོག་གིས་   སྲིད་གཞུང་དེ་ལ་དབང་ཚད་མ་གནང་བ་ཡིན་ནམ།   ཡང་ན་   སྲིད་གཞུང་དེ་ཡིས་   དམངས་གཙོའི་ལམ་སྲོལ་བཞིན་དུ་སྤྱོད་མ་ཤེས་པའི་སྐྱོན་ཡིན་པ   ད་ལྟ་གོ་གཏོགས་མ་ཐུབ་ཅེས་ཞུ་རྒྱུ་དང་།   རང་རེའི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་སེར་རྣམས་ལ་ གཞི་རྟེན་ཐོབ་དབང་དང་།   མི་སྡེའི་དཔལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ།   འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་བཅས་བསྒྱུར་བཅོས་དངོས་བྱེད་ཐུབ་པའི་མི་དང་   སྲིད་ཚོགས་དེ་ནམ་འབྱུང་ཐུབ་སྙམ་པའི་རེ་རྟོགས་ཀྱིས་ མི་སེར་རྣམས་བསྒུག་བཞིན་ཡོད།

༄ **ཁྲིམས་ཞིབ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་སྐོར།** རང་རེའི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ ཁྲིམས་ཞིབ་ལྷན་ཚོགས་དེ་ འབྲུག་མི་ཆེ་འབྲིང་ཆུང་གསུམ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ རང་དབང་སྲུང་སྐྱོབ་དང་ བདེན་རྫུན་ག་ཤན་འབྱེད་ཀྱི་དྲང་ཁྲིམས་ཞིག་དགོས་པ་ཡིན་ཀྱང་། ད་ལྟའི་ ཁྲིམས་འདི་ཡིས་ལྟོགས་སྐྱབ་ཅན་དང་ རང་དབང་ཅན་ཁོ་ནའི་ཉེན་སྲུང་ཙམ་མ་གཏོགས། མི་སེར་ཉམས་ཆུང་དང་ སྲིད་བྱུས་དང་འབྲེལ་བའི་མི་རྣམས་ལ་ཁྲིམས་ཀྱིས་ཉེན་སྲུང་མ་མཛད་པར། སྔར་གྱི་སྲིད་བྱུས་པའི་བཙོན་པ་སོགས་ རྒྱལ་གཞུང་སྐབས་ཀྱི་བཙོན་ཚད་འདི་རང་ཆ་བཞག་སྟེ་བཙོན་པ་རྣམས་ད་ལྟའི་བར་བཙོན་ཁྲིམས་བཀལ་བཞིན་ཡོད། དཕན་ཆད་ནི་ རང་རེའི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ ཁྲིམས་ཞིབ་ལྷན་ཚོགས་འདི་ མི་སེར་ཉམས་ཆུང་དང་ དམངས་གཙོའི་ལམ་སྲོལ་ལ་ཉེན་སྲུང་མཛད་ཐུབ་པའི་ རང་དབང་ཅན་གྱི་དྲང་ཁྲིམས་ལྷན་ཚོགས་ཞིག་མེད་ཐབས་མེད་པར་དགོས་རྒྱུ་དང་། སྲིད་བྱུས་པའི་བཙོན་པ་རྣམས་ཀྱི་རྩོད་གཞི་དེའང་ ཁྲིམས་ཀྱིས་བསྐྱར་ཞིབ་གནང་སྟེ་བཙོན་གྲོལ་གཏོང་དགོས་ཅེས་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མི་རྣམས་ལ་སྙིང་ནས་གསོལ་འདེབས་ཞུ་བ་ཡིན།

༄ **གཞི་རྟེན་ཐོབ་དབང་གི་སྐོར།** རང་རེའི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ གཞི་རྟེན་ཐོབ་དབང་ཟེར་བ་འདི་ ད་ལྟ་ ཤོག་བུའི་སྟེང་དུ་བྲིས་པ་ཙམ་མ་གཏོགས་ ངོ་མ་ལག་ལེན་བསྟར་མཁན་མེད་པས་ མི་སེར་རྣམས་ཀྱི་སེམས་ལ་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན་བསམ་ནས། འཛམ་གླིང་གི་ལམ་ལུགས་ལྟར་ རང་དབང་བྱེད་པའི་ཐབས་ཤེས་བྱེད་སྐབས་གཞུང་གིས་ མི་སེར་རྣམས་ལ་ ཉེས

ཁྲིམས་བཀལ་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་ མི་དབང་མཆོག་གིས་ གཞི་རྩེན་ཐོབ་དབང་འདི་ངོས་འཛིན་(Recognition) མ་བྱེད་པ་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་ ཁྲིམས་ཀྱིས་རྒྱབ་སྐྱོར་མེད་པ་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་ འཐུས་མི་རྣམས་ཀྱིས་ངོས་འཛིན་མ་བྱེད་པར་སྣང་མེད་བསྐྱུར་བ་ཡིན་ནམ་གོ་གདོགས་མ་ཐུབ་པར་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༢༠༡༣སྤྱི་ཟླ་༥པའི་ཚེས་༢༡ལ་ འབྲུག་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་འཐུས་མི་༢༥འི་སྡེ་ཚན་ཞིག་གིས་ སྤྱི་ཚེས་༡༣་༥་༢༠༡༣གྱི་བཙག་འཐུའི་གྲུབ་འབྲས་ལ་ངོས་ལེན་བྱེད་མ་ཐུབ་པར་བརྟེན། དམངས་གཙོའི་ལམ་སྲོལ་ལྟར་ རྒོལ་བརྗོད་(Protest) ཀྱི་སྙན་ཞུ་དོན་ཚན་༡༥ཙམ་བྲིས་ནས་ མི་དབང་མཆོག་ལ་ཕུལ་བར་བརྟེན། དེང་དུས་ མི་དབང་མཆོག་གིས་མི་རེ་རེ་བཞིན་འབོད་དེ་དྲི་བརྩད་བྱེད་པ་ནི། མི་སེར་རྣམས་ལ་གཞི་རྩེན་ཐོབ་དབང་དང་། རང་དབང་སོགས་མ་གནང་བའི་བཙ་སྐྱོན་ཡིན་པ་ཀུན་གྱིས་མཁྱེན་གསལ་ཡིན།

གཞུང་གི་ཚེ་མཐོའི་དཔོན་ཁག་རྣམས་ ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་གཞུང་དོན་གཟིགས་བསྐོར་ལ་ཐེབས་ཚེ། འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་གི་གནས་སྟངས་སྐྱོ་དྲགས་ འདྲ་མི་འདྲའི་དཀར་ངལ་རི་ལྟར་རྒྱབ་ཏུ་གཡིབ་བཞག་སྟེ། ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་ཡི་མདུན་སར་ གཞན་དང་མ་འདྲ་བའི་དམངས་གཙོ་ཡོད་ལུགས་དང་། གཞི་རྩེན་ཐོབ་དབང་། རྒྱལ་ཡོངས་དགའ་སྐྱིད་དཔལ་འཛོམ་གྱི་གཞི་འཛམ་སྦྲིང་སྦྲིང་ཡོད་ལུགས་ཀྱི་རྫུན་གཏམ་སོགས་ཚཔད་སྐབས་ ཁྲིད་དཔོན་ཁག་རྣམས་ཁྲེལ་དང་ངོ་ཚ་ཡང་མེད་འདུག་གམ་ཞེས་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།

འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་པས། ཕྱི་ལོ་༢༠༠༨ལས་འགོ་བཟུང་ རང་རེའི་འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ དམངས་གཙོའི་ལམ་སྲོལ་དེ། མི་མང་ཐམས་ཅད་ལ་ཐོབ་དབང་འདྲ་མཉམ་ཅན་གྱི་དམངས་གཙོ་(Inclusive democracy) བཟོ་དགོས་པའི་སྐུལ་མ་བྱེད་ཀྱང་ཚུལ་བཞིན་བསྒྱུར་བཅོས་མ་སོང་བས། ད་ལྟ་ཁྱེད་འཐུས་མི་རྣམས་ཀྱིས་འབྲུག་མི་ཆེ་ཆུང་ཐམས་ཅད་ལ་ གཞི་རྟེན་ཐོབ་དབང་དེ་ འདྲ་མཉམ་ཐོབ་པར་བྱ་དགོས་པའི་གསོལ་འདེབས་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།

ཆོས་ལྡན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྐོར། འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ནང་ ཨོ་རྒྱན་གུ་རུ་རིན་པོ་ཆེ་ཡིས་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་ ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ལྡན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་འདིར། ཕྱི་ལོ་༡༦༡༦གི་ལོར་ ཞབས་དྲུང་ངག་དབང་རྣམ་རྒྱལ་མཆོག་ རང་རེའི་ལྷོ་ལྗོངས་སུ་བྱོན་ཏེ་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི། ཕྱི་ལོ་༡༩༠༧ལོར་ འཛམ་གླིང་རྒྱལ་སྤྱིའི་འཐུས་མིའི་ཁོངས་སུ་བཞུགས་དུས་ཞིང་གཤེགས་དམ་པ་ མི་དབང་ འཇིགས་མེད་རྡོ་རྗེ་དབང་ཕྱུག་མཆོག་གིས་འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ལྡན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཡིན་པའི་ཁར་ཆོས་ལུགས་ཀྱང་ བཀའ་རྙིང་བཟུང་འབྲེལ་ཡིན་ཅེས་པའི་ཁྲབ་བསྒྲགས་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ལ་ཁྲབ་ཡོད་རུང་། དེང་དུས་ ཆོས་སྐོར་ནང་བཞུགས་པའི་ཆོས་པ་འགའ་ཤས་ཀྱིས་ ཆོས་རང་མོས་ལྟར་ ཕ་ཆོས་བུ་ཡིས་བཟུང་མ་གཏད་པར། གཞུང་གྲྭ་ཚང་གི་ རྗེ་མཁན་པོས་གཙོས་པའི་སློབ་དཔོན་སོགས་ཀྱིས་རང་སོའི་ཁེ་ཕན་དང་གོ་གནས་ལ་གཟིགས་ཏེ། རྒྱ་ཁྲིམས་ཆེན་མོའི་ རྒྱ་ཚད་༢༧པ། ལྡེ་ཚད་༩༠པའི་ནང་

༼འབྲུག་པའི་མི་སེར་ཅིག་ལུ་ མནོ་བསམ་དང་ བསམ་དཔྱད་ ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དཔལ་དབང་ལུ་ཐོབ་དབང་ཡོད། མི་ངོ་ག་ལུ་ཨིན་རུང་ བཙན་བསྐྱལ་ ཡང་ན་ རྒྱུད་བསྐུལ་ཐོག་ལས་ ཆོས་ལུགས་གཞན་ལུ་བསྒྱུར་དགོ་པའི་ནན་བསྐུལ་འབད་ནི་མེད།༽ཅེས་པའི་དགོངས་དོན་ལས་འགལ་ཏེ། བཀའ་བརྒྱུད་དང་རྙིང་མའི་བར་ན་ཕྱོགས་རིས་མཛད་དེ་ རྙིང་མ་པའི་བླ་མ་དང་ཆོས་པ་རྣམས་ལ་དམའ་འབེབ་བྱེད་པ་དང་། རྙིང་མའི་དགོན་པ་སོགས་ལ་ བཀའ་བརྒྱུད་པའི་བླ་མ་བསྐོས་ནས་དཀའ་ངལ་མཆེད་དུ་བཟོས་ཡོད་པ་སོགས། དེ་འདྲའི་མཛད་བྱ་དེ་ མཚམས་འཛོག་བཞག་སྟེ་དབང་ཚད་ལོག་སྤྱོད་(**Power Abuse**) མ་གནང་བར་མཛད་བྱ་བཟང་པོ་ལ་བསྒྱུར་བཅོས་མཛད་ན་མི་མཚམས་གཅེས་ཞུ་རྒྱུ་དང་། ཁྲིད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མི་དང་ཁྲིམས་ཞིབ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ གོང་གི་བྱ་བ་རྣམས་སྔོན་འགོག་གནང་སྟེ། བཀའ་རྙིང་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་བསྲེས་སླད་མེད་པར་ མི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་གི་གོང་དུ་བཞུགས་པ་ལྟར་ དཔན་ཆད་དུའང་སྔར་བཞིན་བཞུགས་སུ་གསོལ་ཏེ། བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་དགོན་པ་རྣམས་ལ་ བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་བླ་མ་དང་། རྙིང་མ་པའི་དགོན་པ་སོགས་ལ་ རྙིང་མའི་བླ་མ་སོགས་རང་འཛུག་བཞག་སྟེ། བཀའ་རྙིང་གི་བར་ལ་དབྱེ་བ་མེད་པར་ཐོབ་ཐངས་སོགས་འདྲ་མཉམ་ཐོབ་པར་བྱ་དགོས་ཅེས་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།

༈ **ཤརྐ་ཀྱི་སྐོར།** རང་རེའི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ ངན་ལྷད་བཀག་སྡོམ་ལྷན་ཚོགས་དང་ རྒྱལ་གཞུང་རྩིས་ཞིབ་དབང་འཛིན་གཉིས་ཀྱིས་ གནས་རིམ་ཆུང་བའི་ལྷན་ཁག་གི་ནང་དུ་ཙམ་གཅིག་ལ་དབྱེ་ཞིབ་གནང་སྟེ། བློན་པོའི་གནས་རིམ་དང་

གཞན་ གནས་རིམ་མཐོ་བའི་ལྷན་ཁག་གི་ནང་དུ་ ངན་ལྷད་ཀྱི་ གནད་དོན་ཇི་ལྟར་ཡོད་རུང་དབྱེ་ཞིབ་ཚུལ་བཞིན་མ་གནང་བར་ སྣང་མེད་དུ་བཞག་ཡོད།

དེང་སྐབས་ ངན་ལྷད་ཀྱི་གནད་དོན་མཐོ་ཤོས་དེ་ བློན་པོའི་ལྷན་ཚོགས་དང་དབང་ཆད་ཅན་གྱི་དཔོན་ཁག་གི་ནང་དུ་དར་ཁྱབ་སོང་ཡོད་པས། ངན་ལྷད་བཀག་སྡོམ་ལྷན་ཚོགས་དང་ རྒྱལ་གཞུང་རྩིས་ཞིབ་དབང་འཛིན་གཉིས་ཀྱིས་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དོན་དུ་དམིགས་ཏེ་ བློན་པོའི་གནས་རིམ་ནང་དང་ དབང་ཆད་ཅན་གྱི་དཔོན་ཁག་གི་ནང་དུའང་ འདྲ་མཉམ་དང་དྲང་བདེན་གྱི་ཐོག་ནས་ ངན་ལྷད་དེ་དབྱེ་ཞིབ་མཐིལ་ཕྱིན་གནང་སྟེ་ ཚུལ་མིན་ལོག་སྤྱོད་ལས་འགོག་ནས་ མི་སེར་ཉམ་ཐག་ཅན་རྣམས་ལ་ཕན་ཐོག་པར་བྱ་དགོས་ཅེས་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།

༄ **རྒྱ་གར་གཞུང་དང་མཐུན་ལམ།** རང་རེའི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བཀའ་དྲིན་ཅན་གྱི་ ཁྲིམ་མཚོས་རྒྱལ་ཁབ་ རྒྱ་གར་གཞུང་དང་མཉམ་དུ་མཐུན་ལམ་དེ་སྔར་ནས་ཡོད་པའི་ཐོག་ ད་ཕན་ཚད་དུའང་སྔར་ལས་ལྷག་པར་མཐུན་ལམ་སྲ་བརྟན་བཞག་དགོས་པ་ནི། འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་པའི་མནོ་བསམ་འཛིན་སྐྱོངས་ཀྱི་ ཕྱི་འབྲེལ་སྲིད་བྱུས་ཀྱི་ སྡེ་ཚན་ནང་དུ་གསལ་པོར་འཁོད་དེ་ཡོད་པ་ལྟར། རྒྱ་གར་གཞུང་དང་མཉམ་དུ་མཐུན་ལམ་དེ་སྔར་ལས་ལྷག་པར་བཞག་དགོས་ཅེས་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།

༄ **མཇུག་བསྡུའི་སྐད་ཤུ།** རང་རེའི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་དགའ་བ་དང་སྐྱིད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་བཞག་པའི་འགན་ཁུར་དེ་ ངེད་ཅག་མི་སེར་ཐམས་ཅད་ལ་ཐོག་པའི་ནང་ནས་ དཔྱའི་གནས་སྐབས་ཁྲིད་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མི་རྣམས་ལ་ཐོག་པ་ཡིན།

དེ་འདྲའི་འགན་ཁུར་ལོགས་སུ་ཐོག་དགོས་པའི་གནད་དོན་དེའང་། མི་སེར་རྣམས་ཀྱིས་བློ་གཏད་དེ་ འདམ་འཐུ་བྱེད་པའི་འཐུས་མི་ཞིག་ཡིན་པས། ཞི་གཡོག་གཞན་དང་འདྲ་བར་བླ་རིམ་གྱི་དངུལ་ཐོབ་ལེན་ཏེ་ མདའ་རྩེད་རེ་རྒྱབ། སློག་བརྙན་རེ་འབྲབ། སྤྲོ་བ་རེ་སྟོན་དེ་སྡོད་རྒྱུ་མིན་པར། དཔལ་འབྱོར་གྱི་འཆར་དངུལ་དང་བསྟུན་པའི་ རང་སོའི་འདེམས་ཁོངས་ནང་ལོ་ལྔའི་འཆར་གཞི་གོང་འཕེལ་གྱི་ལས་སྣལ་བརྩོན་ཤུགས་བསྐྱེད་དེ་བྱ་སྒོའི་རིགས་ཐམས་ཅད་ཁྲིད་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མི་སོགས་ཀྱི་འགན་ཁུར་ཡིན་ཀྱང་། འཐུས་མི་འགའ་ཤས་ཀྱི་ཞལ་ནས་ལོ་ལྔ་འདི་བཙག་འཐུ་གྲུབ་ཟིན་པ་དང་ རྗེས་མའི་བཙག་འཐུ་ནང་ཐོབ་མེད་མི་ཤེས་པས་ ད་ལྟ་གོ་སྐབས་ཡོད་དུས་རང་གི་བདེ་སྡུག་འདི་བཟོ་དགོས་ཅེས་པའི་ལོ་རྒྱུས་རེའང་གོ་བས་དེ་ཡང་བདེན། རང་གི་བདེ་སྡུག་རང་གིས་མ་བཟོ་ན། ཐམ་རང་སྡུག་ཡོང་ལ་འགྲོད་ཀྱང་ཕྱིས། ཅེས་པ་ལྟར། རང་གི་བདེ་སྡུག་དེ་ཡང་སེལ་དགོས། ཡིན་ནའང་ རང་གི་བདེ་སྡུག་ལས་ལྷག་པར་ མི་སེར་གྱི་རེ་འདོད་དེ་རང་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན། མི་སེར་གྱི་རེ་འདོད་དེ་རང་འགྲུབ་ན་ རང་ཡང་མི་སེར་ཞིག་ཡིན་པས་ རང་གི་བདེ་སྡུག་ཡང་ རང་བཞིན་གྱིས་འགྲུབ་ཡོང་བས་མི་མང་གི་བསམ་དོན་དེ་ ཡ་རབས་སྤྱོད་བཟང་གི་སེམས་ཀྱིས་ འདྲ་མཉམ་དང་དྲང་བདེན་གྱིས་ཐོག་ནས་བྱེད་དགོས། མི་ལ་དྲང་བདེན་དང་ ཡ་རབས་ཟེར་བ་འདི་མེད་པ་ཡིན་ན་ མི་ཚེའི་སྙིང་པོ་བརླགས་ཚར་བ་ཡིན་པས། ཁྱེད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མི་རྣམས་ཀྱིས་ ཡ་རབས་སྤྱོད་བཟང་གི་

སེམས་བསྐྱེད་དེ་ རང་གི་དོན་ལ། སྐྱུས་ལེགས་ལྔ་རྟགས་ཀྱི་བཟའ་ཁང་(**Five Star Hotel**) དང་། སྐྱིད་སྐྱོང་གནས་ཁང་(**Resort**) སོགས་བཟོ་ནས་མ་བཞུགས་པར། རང་རེའི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ མ་འོངས་པར་ཞི་བདེ་དང་ དགའ་སྐྱིད་ཡོང་ཐབས་སུ་དམིགས་ཏེ་མི་མང་ལ་ཞབས་ཏོག་ཞུ་དགོས་རྒྱུ་དང་། རང་དོན་ཅན་འགོ་དཔོན་རེ་གཉིས་ཀྱིས། འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་པ་སྲིད་ཚོགས་འདི་ འབྲུག་རྩ་བ་གསུམ་གྱི་ལྟོག་ཕྱོགས་ཡིན་ལུགས་སོགས་ མི་ནམས་ལ་གོ་བརྡ་ཕྱི་འགྱུར་སྤྲོད་ནས་ཡོད་པས་དེ་ཐམས་ཅད་མི་བདེན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ དཔེར་ན། རི་བོང་ཅལ་སྒྲག་གི་གཏམ་ཡིན་ཅིང་ཁུངས་མེད་དུ་ཆ་ཤོད་པ་ཤ་སྟག་ཡིན། དེད་ཅག་ནམས་ཀྱང་ འབྲུག་མི་ཡིན་པས་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ རྒྱལ་ཞེན་ཅན་(**Nationalist**) ཞིག་ཡིན་པས་འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་སྲིང་སྲིང་བཞག་རྒྱུ་དང་། འབྲུག་རྩ་བ་གསུམ་ལ་གུས་ཞབས་ཡོད་པ་མ་ཚད་ རྩ་ཁྲིམས་ཅན་གྱི་རྒྱལ་བརྒྱུད་ལའང་རྩིས་བསྐུར་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་ལ་ རྒྱལ་པོས་ཀྱང་ མི་མང་ལ་འཛམ་ཞིང་མཉེན་པའི་སྒོ་ནས་སྐྱོངས་དགོས་པ་དེའང་། དཔལ་སྤྲུལ་ཞལ་ལས། དཔོན་མེད་ན་འབངས་མགོ་སུ་ཡིས་སྐྱོབ། །འབངས་མེད་ན་རྒྱལ་པོ་སུ་ལ་བྱེད། །དཔོན་དྲང་ན་རྗེ་འབངས་སྐྱིད་ཅིང་བཙན། །འབངས་རྒྱས་ན་རྒྱལ་པོའི་རྒྱན་ཆ་ཡིན། །དཔོན་བཟང་པོས་འབངས་ལ་ཁ་མགོན་མཛད། །འབངས་བཟང་པོས་དཔོན་ལ་རྩི་བཀུར་བྱེད། །དེ་ཡང་ཤིང་གིས་ཤིང་བརྟེན་ན་ཀ་བ་དང་གདུང་མ། མི་ཡིས་མི་བརྟེན་ན་དཔོན་པོ་དང་གཡོག་པོ། ཟེར་

བ་ལྟར། རྒྱལ་འབངས་གཅིག་གིས་གཅིག་ལ་གུས་བཀུར་དང་ འཛམ་སྐྱོང་དེ་དགོས་རྒྱུ་ཡིན། རང་ཅག་ འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་པའི་ དགོས་དོན་ **(Demand)** གཙོ་བོ་འདི། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བཙན་ཁྲིམས་དེ་ དམངས་གཙོའི་དང་འབྲེལ་བའི་ཁྲིམས་ལ་བསྒྱུར་བཅོས་བྱེད་དགོས་པ་དང་། རྒྱལ་པོ་མཆོག་རྩ་ཁྲིམས་ཅན་གྱི་རྒྱལ་པོར་བཞུགས་དགོས་པ། དམངས་གཙོ་དང་འབྲེལ་བའི་རྩ་ཁྲིམས་ཞིག་དགོས་ལུགས་ཀྱི་དགོས་དོན་བྱེད་པ་ལྟར་གྲུབ་དང་གྲུབ་བཞིན་པ་ལགས་ཀྱང་། འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་པའི་སྲིད་ཚོགས་འདི་ འབྲུག་གི་བཙག་འཐུ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ནང་དུ་ཐོ་བཀོད་བྱ་དགོས་པ་དང་། མི་མང་ཐམས་ཅད་ལ་ཐོབ་དབང་འདྲ་མཉམ་ཅན་གྱི་དམངས་གཙོ་ **(Inclusive democracy)** བཟོ་དགོས་པ། སྲིད་བྱུས་དང་འབྲེལ་བའི་བཙོན་པ་རྣམས་བཙོན་གྲོལ་གཏོང་དགོས་པ། འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ རང་དབང་ཅན་གྱི་ དྲང་ཁྲིམས་ཀྱི་གཙུག་སྒྲི་བཅས་དགོས་མཁོ་ཡོད་པའི་ནང་ནས་ གལ་ཆེ་ཤོས་གཅིག་དེ། སྤྱི་ལོ་༢༠༠༨་སྤྱི་ཟླ་༡༡་པའི་ཚེས་༢༨་ལ་རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་ས་ ནེའུ་ལྡེ་ལིར་ཡོད་པའི་འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་པའི་ཡིག་ཚང་ལ། འབྲུག་རྒྱལ་བཞི་པའི་དྲུང་ཆེན་དྲག་ཤོས་ པདྨ་དབང་ཆེན་བྱོན་ཏེ། འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་པའི་སྲིད་འཛིན་ རོང་ཐུང་ཀུན་ལེགས་རྡོ་རྗེ་དང་མཉམ་དུ་ འབྲུག་ལ་འགྲོ་རྒྱུའི་སྐོར་ དུས་ཡུན་ཆུ་ཚོད་གཉིས་ཀྱི་རིང་ གྲོས་འགྲིག་ **(Negotiation)** གི་གྲོས་མོལ་གནང་འཕྲོར་ལུས་ཡོད་པས་ད་ལྟ་ ཁྲིད་ལྷན་རྒྱས་གཞུང་ཚོགས་ཀྱི་བློན་པོ་དང་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མི། རྩ་

ཁྲིམས་ཅན་གྱི་གོ་གནས་འཆང་མི་རྣམས་ཀྱིས་   རང་དོན་ཙམ་དུ་མ་ལྟ་བར་   མ་འོངས་པར་   འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ཞི་བདེ་དང་   དགའ་སྐྱིད་ཡོད་པའི་དོན་དུ་དམིགས་ཏེ་   ད་ལྟ་སྔ་གོང་ནས་ཐུགས་བསམ་རྒྱ་ཆེར་གནང་སྟེ་ཡུན་མ་འགྱང་པར་གནད་དོན་འདི་   འབྲུག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ལྷན་བཞུགས་ཀྱི་ནང་དུ་བཙུགས་ཏེ་   གྲོས་འགྲིག་གི་གསུང་གྲོས་   འཕྲོ་མཐུད་དེ་གནང་སྟེ་ཅོད་རྟོགས་དེ་སེལ་ཐབས་བྱ་དགོས་ཅེས།   སྤྱི་ལོ་༢༠༡༩ སྤྱི་ཟླ་༦པའི་ཚེས་༡༦ལ་   འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་པ་གཞི་བཙུགས་ནས་མི་ལོ་༢༠འཁོར་བའི་དུས་སྟོན་ཅྱིས་སྐྱུང་གི་དགའ་སྟོན་དང་འབྲེལ། བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་ས་   ཀཋ་མནྡུ་   མཆོད་རྟེན་བྱ་རུང་ཁ་ཤོར་གྱི་ཉེ་འགྲམ་ནས་རང་ལུགས་གནམ་ལོ་ཤིང་ཕོ་ཧྲ་ལོར་   རང་ཟླ་༩པ་ས་གཟླ་བའི་ཚེས་༡༩ལ་   འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་   མ་འོངས་པར་ཞི་བདེ་དང་   དགའ་སྐྱིད་ཡོད་པའི་མོས་གདུང་རྩེ་གཅིག་གིས་གསོལ་བ་འདེབས་པ་དང་ཆབ་ཅིག་   འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་པས་   བཀྲ་ཤིས་བདེ་ལེགས་བཅས་

གུས་

ཞུ།།

To,
The Honorable Members of the Bhutanese Parliament;
National Council and National Assembly, Holders of Constitutional Post;
Thimphu, Bhutan.

The Druk National Congress (DNC) would like bring to your attention, some issues related to democracy and other matters affecting our country. The DNC was established on 16th June 1994 and had demanded for a written Constitution and the establishment of Democracy in Bhutan under Constitutional Monarchy.

As per our demand, the Draft Constitution was unveiled on the 26th March 2005. We welcomed the unveiling of the Draft Constitution and had submitted our suggestions for further improvement.

The Fourth King, Jigme Singye Wangchuk, on the occasion of the 98th National Day celebrations at Tashi Yangtse district on 17th December 2005, proclaimed that Bhutan would transform into a Constitutional Monarchy with the adoption of a written Constitution in 2008. Thereafter, several political parties were formed in 2007. The People's Democratic Party (PDP) and Druk Phuentsum Tshogpa (DPT) were legally registered and permitted to participate in historic democratic process. Political parties in

exile like DNC, who were forbearers of democracy and the foremost campaigners for democracy were denied participation in the political process. Besides, the Election Commission of Bhutan also denied registration to the Bhutan People's United Party (BPUP). During the general elections held on 24th March 2008, DPT won the elections with a landslide victory. Mr. Jigme Thinley became the first "elected" Prime Minister of Bhutan, and formed the DPT government. The first session of First Parliament was convened on 8th May, 2008. The Constitution was promulgated on 18th July 2008 without any significant changes from the Draft. Most of Members of Parliament were former bureaucrats and unable to unshackle themselves from the bureaucratic mindset, thus were unable to adopt or initiate democratic practices. Besides, lay monks and nuns were neither offered equal rights nor the rights as common people. They were denied voting rights and were made ineligible to stand for elected office. Parliamentarians were unable to enact legislations to improve the people's socio-economic status. And finally, its five-year term ended.

In 2013, three new political parties were formed namely, Druk Nyamrup Tshogpa(DNP), Bhutan Kuen-Nyam Party(BKP) and Druk Chirwang Tshogpa(DCT). BKP was declared ineligible to participate in the primary elections due to lack of candidates. DNP and DCT were defeated in the primary round, and DPT and PDP were selected to participate in the July 13, 2013 general

election. DNT President, Dorji Choden, and Vice-President, Jigme Zangpo, along with five others deserted their parent party and joined the PDP. They won from their respective constituencies on PDP party tickets. During the general election, PDP won a majority and Mr. Tshering Tobgay became the second 'elected' Prime Minister of Bhutan and formed the PDP government.

Even after the end to the second session of 2nd Parliamentary session, no significant political changes have taken place. Whether the King has denied executive powers to the elected government or the elected government is unable to exercise its rights, no one knows. Therefore, people are hoping and waiting for a genuine party to emerge, which will protect and uphold their rights and usher rapid socio-economic development in Bhutan.

Judiciary

Judiciary should be accessible, and give justice to all citizens, irrespective of race, sex, language, religion, political affiliation or any other status. However, the present Judiciary of Bhutan is biased and favors only the elite and the powerful.

The Judiciary formed under the "democratic" Government, continues to uphold the prison sentences handed out to political prisoners by the absolute Monarchial Government. These cases should be reviewed in the present context of democratic Bhutan and the political prisoners unconditionally released.

Bhutan needs to institute a democratically accepted independent judiciary to protect and uphold the rights of every Bhutanese citizen. We urge the Parliamentarians to ensure the rights of citizens and contribute towards creating an independent judiciary in Bhutan.

Fundamental rights

Fundamental Rights as enshrined in Article 7 of the Constitution exists only on paper so far. It hasn't been recognized and enforced. Whether the Government/Executive is not recognizing the Fundamental Rights enshrined in the Constitution or is it the Judiciary/King's inability to uphold the Fundamental Rights of people is mysterious. No one knows which of these two institutions is responsible for the continued curtailment of peoples' rights. People assume that their rights are guaranteed under the Constitution, and when they exercise their rights, the Government restricts their rights and some are even imprisoned. People are in great distress. On 21st July, 2013, a 25-member delegation from DPT had submitted a 15-point protest petition to the King, expressing their dissatisfaction in the run-up to the second general elections. The King is now engaged in interrogating the members of the delegation individually. It is a clear indication of how the right to protest in democratic atmosphere is suppressed from the very top of the State structure. The Government officials during foreign visits assert that democracy and human rights is granted

to people, and human rights is a basic precept of the Gross National Happiness project, and back home, these rights are denied. Isn't it an embarrassment to continue with such lies?

We have stated way back in 2006, that it was only through the establishment of inclusive democracy that all citizens of Bhutan will have the chance to enjoy fundamental rights, freedom and development in every sphere of life and which will ensure peace, happiness, prosperity and communal harmony in the country. Thus, inclusive democracy is the need of the hour.

Religious problem

Ours is a Buddhist State blessed by the Guru Padmasambhava in the 8th Century. In 1616, Zhabdrung Ngawang Namgyal, the founding Father of Bhutan established our unique nation. In 1971, the 3rd King, Jigme Dorji Wangchuck gave recognition to Ka-Nying Zungdrel as a State religion of Bhutan at the United Nation Organization. At the present moment, some of religious personalities of Central Monastic Body are engaged in activities unbecoming of their faith. Article 7, section 4, of the Constitution, under Fundamental Rights, states "A Bhutanese citizen shall have the right to freedom of thought, conscience and religion. No person shall be compelled to belong to another faith by means of coercion or inducement". The Central Monastic Body headed by Je Khenpo and other followers, keeping only their vested interests in mind,

is violating this Article and abusing their powers. The followers of the Nyingmapa sects are persecuted. Kagyurpa teachers are dispatched to old Nyingmapa monasteries and have deliberately created disharmony between the two sects. Shouldn't the Je Khenpo amend his activities? It is our fervent appeal to Parliamentarians and the Judiciary that steps must be taken to prevent the abuse of power by the Central Monastic Body. Let the Nyingmapa monasteries function independently according to its own tradition and customs. In addition, you must explore how equal benefits can be provided to the Nyingmapa sects.

Corruption

The Anti-Corruption Commission and the Royal Audit Authority are engaged in investigating and prosecuting petty government officials. The powerful and higher-up officials in the government, Security Organizations and Public Companies are untouched. At the present moment, major impacting corruption is at the highest levels. The ACC and RAA should discharge their duties without fear or favour. The misappropriation of public funds needs to be eradicated.

India-Bhutan relation

India is our closest friend and neighbor. We have very good relations with India and this relationship should deepen and

strengthen further. DNC has placed utmost importance on our friendship with India, which should be a recognized part of our country's foreign policy, in our Party's manifesto, way back in 1994.

Conclusion

The Parliament is the main platform where issues related to the peoples' welfare and the nation's security are debated and decided. Members of Parliament have a huge responsibility to ensure the prosperity and happiness of the people, while at the same time, preserve and protect the sovereignty and integrity of our Country. Election is not a game to decide the victors and the vanquished, nor is it a fight for survival or power to rule, it is a competition to serve the people. And when the people are benefited, it benefits all.

This huge responsibility has been entrusted upon you by the people. Their trust, faith and hope are placed on you. You have a sacred responsibility to frame policies that will impact and bring positive difference into the lives of the common citizens. The fair and equal distribution of welfare schemes must be delivered to common people.

Some Parliamentarian say that the five-year term in the Parliament is an opportunity to make the foundation for one's own future, as

uncertainty looms after the end of term. Indeed some are engaged in building five star hotels and exotic resorts. The argument that one can be the loser at the end, if the opportunity is missed does not hold ground. The welfare of self is an automatic consequence if the welfare of the people is ensured. After all, Parliamentarians are elected from among the people, and you are also "the people". The DNC wants to also caution those with vested interests who spread misinformation by interpreting our Party's work as negative. We want to strengthen the sovereignty, democracy, independence and peace in Bhutan, not the contrary. We have respect for the institution of Monarchy. We have clearly stated as a firm part of our policy that democracy in Bhutan must be under Constitutional Monarchy. We however, are also clear in that this democracy must be inclusive.

One important issue is the negotiation process that was initiated on 24th November, 2004, by the Secretary to His Majesty, Dasho Pema Wangchen, at the command of the fourth King, with late President of the Druk National Congress, Rongthong Kunley Dorji, at latter's residence in New Delhi, India. Over two hours of discussions took place. The outcome was inconclusive due to the political stand of the then Royal Government of Bhutan.

The integration of DNC as a political party in Bhutanese democratic political process is vital for the democratic process to

be inclusive. The Parliamentarians and Holders of Constitutional Posts must discuss the resumption of this negotiation process.

To summarize, the Druk National Congress urges:

1. Inclusive Democracy;
2. Independent and fair Judiciary;
3. Unconditional release of political prisoners;
4. Registration of DNC as a political party in Bhutan.

We appeal you to consider and deliberate.

On the occasion of the 20th Anniversary of DNC's Founding Day, we offer our prayers for a peaceful, stronger democracy, and for the prosperity and Sovereignty of Bhutan and our people.

Date: June 16, 2014
Kathmandu, Nepal

Appendix

ADDRESS OF RONGTHONG KUNLEY DORJI ON THE OCCASION OF THE 15TH FOUNDATION DAY OF THE DRUK NATIONAL CONGRESS

Dated : 16th June 2009.

Today, on the 15th foundation day of the Druk National Congress, I congratulate and thank the Bhutanese people - the Bhutanese public spread across the villages and towns of Bhutan, Bhutanese exilees working from across the globe, all DNC party members, individuals in the Royal Government, the Army and the Police, and His Majesty Jigme Singye Wangchuk, our 4th Monarch, for his farsightedness and understanding – each and every member of Bhutanese society. On this occasion, I also thank all our friends who have accompanied us and lent their support on our journey towards democracy. I would like to particularly thank the people of India and Nepal and their representatives in their Governments through the years, and organisations, governments and individuals world-wide, who have all been a part of our momentous journey. When the Druk National Congress was established in June of 1994, we vowed to bring about a positive change in Bhutan – to establish Parliamentary Democracy, to secure and guarantee for all our citizens, fundamental rights, including the right to equality, freedom and justice, irrespective of their race, tribe, caste, religion, sex, or ideological conviction, and to declare Bhutan a multi-

ethnic, multilingual, indivisible, independent and democratic, Buddhist Monarchical Kingdom.

The DNC stood firm in its conviction that democratic governance is the only solution to all the problems that Bhutan faces, and is also the only means to ensure that the process of improving the well-being of Bhutan and the Bhutanese people, continues into the future, and that it is this well-being that will ensure not only the stability of Bhutan but also the institution of Monarchy.

15 years ago, while democracy for the Bhutanese seemed a faraway, almost illusionary light at the end of the tunnel, it is finally in our grasp. All our collective efforts have now precipitated a foundation for a promising future for all Bhutanese.

But our work is far from over. While we have succeeded in achieving a legal democracy we must now work to instill a democratic tradition, without which all this effort and achievement will just remain in piece of paper and in a set of bland procedures. Democracy is not a machine that runs by itself once the proper principles and procedures are inserted. A healthy democracy depends a lot on the development of a democratic culture, which is shaped by its citizens who pursue their interests, exercise their rights and take responsibility for their own lives, and for the society at large.

An essential component of good governance and the adoption of beneficial policies, is peoples' participation, wherefrom emanates policy decisions that are an outcome of continuous contribution of unfiltered information coming in from the widest possible spectrum of individual citizens, analysis thereof, and responses drawn therefrom. (It is for this reason that, while the Druk National Congress has been, and is still critical of many policies of the Royal Government of Bhutan, it has been with the sole motive to bridge information inflow gaps, draw policy improvements, and facilitate improvement in the lives of the Bhutanese people). People need to take their own decisions, particularly at the local level, and strong local governments are essential for a healthy democracy. If such an infrastructure and channel does not exist, the fallouts are, inadequacies in planning, formulating and implementing policies and responses. And such inadequacies invariably evolve into the creation of a system that ends up serving the interests of a select few, at the merciless expense of the common citizen. While at the very top of the ladder, there is often abject ignorance of ground level realities and a delusionary sense of security. While this is invariably true for authoritarian systems of governance, it is also very true for democracies without a democratic tradition.

This is why it is so important to develop a democratic culture. A democratic society needs the commitment of its citizens who

accept the inevitability of disagreement, as well as the necessity for tolerance. It is important to recognise that many disagreements in a democratic society are not between "rights" and "wrongs", but between different interpretations of democratic rights and social priorities. And individuals, groups and governments must be willing, at a minimum, to tolerate each other's differences, recognising that the other side may have valid rights and a legitimate point of view, and come together to address issues in the spirit of democracy.

Our legal system and our laws must also be quickly adapted and amended as necessary, to our newly acquired democracy and people's sovereignty. In a democracy, no one is above the law, which is, after all, the creation of the people. The state must have the power to maintain order and punish criminal acts, but the rules and procedures by which a state enforces its laws, must be public and explicit, not secret, arbitrary, or subject to political manipulation by the State. Whether rich or poor, ethnic majority or religious minority, political ally of the state or opponent, all must be entitled to equal protection before the law.

With regard to the Constitution, while we will continue to seek necessary amendments through the Parliamentary process, we lay strong emphasis on the need to bring about immediate crucial amendments to Article 2, 7 and 15.

Amendments to Article 2 should be by a 2/3rds majority vote of the Parliament and not by a national referendum, so as not to precipitate a constitutional crisis (such as that which transpired in Nepal in the aftermath of the Royal massacre incident). Further, the Parliament is the highest body that is representative of the people's opinion and has rightful authority to legislate on behalf of the people. While the current provision is an improvement from the previous draft Constitution, in which it was an unamendable provision, it is still inadequate to effectively protect the Monarch. Vesting the Parliament with powers it can immediately exercise if an untoward situation arises will be the only effective deterrent.

The exercise of Article 2, Sections 16(a), (c), (d) and (e) should be by recommendation by appropriate Parliamentary Committee/s or alternatively by recommendation by any other authorised committee/s formed for the purpose. Article 2, Section 16(b) should be deleted as it undermines and overrules all provisions and procedures of the Constitution and Bhutan's laws.
Any amendment to Article 7 (Fundamental Rights) should be by referendum.

Article 15 needs amendment to allow for a multiparty Parliamentary system of government. The current provision does not allow for regional parties mandated to work in their own

geographic or social areas to participate in governance, and in Bhutan, which not divided into smaller federally administered units, a 2-party parliamentary system does not efficiently address regional issues nor allows for a voice in the central government (parties normally take a collective stand on issues). Strong regions make up a strong nation and regions must be adequately empowered to be represented in the Parliament without having to tag up with a larger parties with possibly other priorities. Further a 2-tiered electoral process drains twice the resources of a multiparty electoral process, with no real benefit in Bhutan's case. The Druk National Congress did not apply for registration in the 2008 elections for two reasons. One, the Party did not approve of the electoral process and did not want to be officially associated or endorse the process as being truly democratic. Two, given the current reality and the stand of the Royal Government, with undoubted chances of its registration application being refused on some ground or the other, it saw no relevance in taking the issue forward. Rather the Party chose to be actively involved in bringing the candidatures of the current national and regional leadership to the fore and in affecting the electoral outcome. Its success can be evidenced from the electoral results where the people effectively rejected the party that was deemed by the electorate to be closer to the Monarchy and the "old" system, than the other. But the DNC will be working to create the grounds for it to participate in the next general elections.

Democracy has finally come to Bhutan, but political prisoners continue to languish in jail. We demand the immediate release of all Bhutanese prisoners who are facing or have been convicted of political offences, offences of political nature and charges that were initiated which a view to punish for them for political offences. The onus falls on the present Government to immediately undo these wrongs of the past.

Lastly, a peaceful, stable and prosperous nation is an asset, benefiting not just its neighbours, but the world. But we must understand that peace cannot be forced - it is a by-product of fulfillment, satisfaction, contentment. It is thus imperative that, while much has been achieved, all our partners must continue to, and more need to join in to participate in working together, to continuously usher in social, political and economic improvements in Bhutan and in our mutual and collective surroundings.

Thank you.
Rongthong Kunley Dorji.
President,
Druk National Congress
16th of June, 2009

Published by:
Druk National Congress
G.P.O.Box: 5754, Kathmandu, Nepal
Email: dnc2006@gmail.com
www.bhutandnc.com

Date of Print: 16th June, 2014